

GUÍA DE DEREITOS das mulleres vítimas de violencia de xénero

MINISTERIO
DE IGUALDAD

SECRETARÍA DE ESTADO
DE IGUALDAD
Y CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO

DELEGACIÓN DEL GOBIERNO
CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO

ELABORADA POLA DELEGACIÓN DO GOBERNO CONTRA A VIOLENCIA DE XÉNERO

Actualizada a maio de 2022

Nipo en liña: 048-21-174-2

1. DEREITOS ESPECÍFICOS DAS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO	5
1.1. Quen é vítima de violencia de xénero?	6
1.2. Como se acredita a situación de violencia de xénero?	6
1.3. Dereito á información	7
1.3.1. Servizo 016 de información e de asesoramento xurídico	7
1.3.2. Web de recursos de apoio e prevención ante casos de violencia de xénero	7
1.4. Dereito á asistencia social integral	8
1.5. Dereito á asistencia xurídica inmediata e especializada	8
1.6. Dereitos laborais	9
1.6.1. Dereitos das traballadoras por conta allea	10
1.6.2. Dereitos das traballadoras autónomas economicamente dependentes	10
1.7. Dereitos en materia de Seguridade Social	11
1.7.1. Dereitos en materia de cotización á Seguridade Social	11
1.7.2. Dereitos en materia de prestacións da Seguridade Social	11
1.8. Dereitos en materia de emprego e para a inserción laboral	13
1.8.1. Programa específico de emprego	13
1.8.2. Contrato de interinidade para a substitución de traballadoras vítimas de violencia de xénero	13
1.8.3. Incentivos para as empresas que contraten vítimas de violencia de xénero	13
1.9. Dereitos das funcionarias públicas	13
1.10. Dereitos económicos	14
1.10.1. Axuda económica específica para mulleres vítimas de violencia de xénero con especiais dificultades para obter un emprego	14
1.10.2. Renda activa de inserción	15
1.10.3. Anticipos por non pagamento de pensións alimenticias	15
1.10.4. Ingreso mínimo vital	16
1.10.5. Prioridade no acceso a vivendas protexidas e residencias públicas para maiores	16
1.11. Dereito á escolarización inmediata	17
1.12. Bolsas e axudas ao estudo	17
1.13. Particularidades do empadramento por razóns de seguridade	17
1.14. Dereito ao cambio de apelidos ou de identidade	18
2. DEREITOS DAS MULLERES ESTRANXEIRAS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO	19
2.1. Situación de residencia en España das mulleres estranxeiras vítimas de violencia de xénero	20
2.1.1. Mulleres estranxeiras que teñan a condición de familiares de cidadán dun Estado membro da Unión Europea ou dun Estado parte no Acordo sobre o Espazo Económico Europeo	20
2.1.2. Mulleres estranxeiras non comunitarias: poden ser titulares dalgún dos dous tipos de autorizacións de residencia e traballo específicos por razón de violencia de xénero seguintes	20
2.1.3. A autorización de residencia temporal e traballo por conta allea da que sexa titular unha muller estranxeira renovarase á súa expiración nos supostos de extinción do contrato de traballo ou suspensión da relación laboral como consecuencia de ser vítima de violencia de xénero	21
2.2. Protección das mulleres estranxeiras en situación irregular vítimas de violencia de xénero	21
2.3. Dereito á protección internacional	22
3. DEREITOS DAS MULLERES ESPAÑOLAS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO FÓRA DO TERRITORIO NACIONAL	
DEREITOS DAS MULLERES ESPAÑOLAS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO FÓRA DO TERRITORIO NACIONAL	23

4. DEREITOS DAS VÍTIMAS DO DELITO DOS QUE TAMÉN SON TITULARES AS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO	24
4.1. Dereitos do Estatuto da vítima do delito	25
4.2. Dereito a formular denuncia	25
4.3. Dereito a solicitar unha orde de protección	26
4.4. Dereito a solicitar unha orde europea de protección	27
4.5. Dereito a ser parte no procedemento penal: o ofrecemento de accións	27
4.6. Dereito á restitución da cousa, reparación do dano e indemnización do prexuízo causado	28
4.7. Dereito a recibir información sobre as actuacións xudiciais	28
4.8. Dereito á protección da dignidade e intimidade da vítima no marco dos procesos relacionados coa violencia de xénero	28
4.9. Axudas ás vítimas de delitos considerados violencia de xénero	29

DEREITOS ESPECÍFICOS DAS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO 1

A Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero (B.O.E. núm. 313, do 29 de decembro de 2004), consagra e garante ás mulleres que son ou foron vítimas de violencia de xénero unha serie de dereitos, coa finalidade de que poidan pór fin á relación violenta e recuperar o seu proxecto de vida.

Estes dereitos son universais, no sentido de que todas as mulleres que sufran ou sufrisen algún acto de violencia de xénero teñen garantidos os mesmos, con independencia da súa orixe, relixión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.

1.1. Quen é vítima de violencia de xénero?

Artigo 1 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero

Aos efectos da Lei Orgánica 1/2004, é vítima de violencia de xénero a **muller que é obxecto de calquera acto de violencia física e psicolóxica**, incluídas as **agresións á liberdade sexual**, as **ameazas**, as **coaccións** ou a **privación arbitraria de liberdade**, exercidos sobre ela **por parte de quen sexa ou fose o seu cónxuxe ou de quen estea ou estivese ligado a ela por relacións similares de afectividade**, aínda sen convivencia.

Esta forma de violencia contra as mulleres é unha **violación dos dereitos humanos** e expresión da discriminación, a situación de **desigualdade** e as **relacións de poder dos homes sobre as mulleres**.

Ademais, os seus fillos e fillas menores de idade e os/as menores de idade suxeitos á súa tutela ou garda e custodia son vítimas desta violencia e a Lei Orgánica 1/2004 recoñécelles toda unha serie de dereitos contemplados nos artigos 5, 7, 14, 19.5, 61.2, 63, 65, 66 e na Disposición Adicional 17ª.

A violencia de xénero tamén comprende (segundo a modificación realizada pola Lei Orgánica 8/2021, do 4 de xuño, de protección integral á infancia e a adolescencia fronte á violencia) a violencia que, co obxectivo de causar prexuízo ou dano ás mulleres, se exerza sobre os seus familiares ou achegados menores de idade por parte de quen sexa ou fose o seu cónxuxe ou de quen estea ou estivese ligado a ela por relacións similares de afectividade, aínda sen convivencia.

1.2. Como se acredita a situación de violencia de xénero?

Artigos 23, 26 e 27.3 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero

Con carácter xeral, a situación de violencia de xénero que dá lugar ao recoñecemento dos dereitos correspondentes acredítase mediante unha **sentenza condenatoria por un delito de violencia de xénero**, unha **orde de protección** ou calquera outra **resolución xudicial que acorde unha medida cautelar** a favor da vítima, ou ben polo informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de que a demandante é vítima de violencia de xénero.

A situación de violencia de xénero tamén poderá acreditarse mediante **informe dos servizos sociais**, dos **servizos especializados**, ou dos **servizos de acollida** destinados a vítimas de violencia de xénero da Administración Pública competente; ou por calquera outro título, sempre que iso estea previsto nas disposicións normativas de carácter sectorial que regulen o acceso a cada un dos dereitos e recursos.

Para a acreditación da situación de violencia de xénero aos efectos do artigo 23 da Lei Orgánica 1/2004, e na Conferencia Sectorial de Igualdade, celebrada o 3 de abril de 2019, aprobouse un listado de servizos sociais, servizos especializados, ou servizos de acollida destinados a vítimas de violencia de xénero que teñen capacidade de acreditar a condición de vítima de violencia de xénero a efectos administrativos e para as axudas sociolaborais previstas nos artigos 21 e 22 da Lei Orgánica 1/2004. Así como un modelo común de acreditación para que as distintas administracións autonómicas procedan, de maneira homoxénea, á acreditación administrativa da condición de vítima de violencia de xénero.

A información sobre esta acreditación está dispoñible na **páxina web da Delegación do Goberno contra a Violencia de Xénero**.

1.3. Dereito á información

Artigo 18 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero

O dereito a recibir información garántese a través dos seguintes medios:

1.3.1. Servizo 016 de información e de asesoramento xurídico

- Servizo **gratuíto e confidencial** que ofrece **información, asesoramento xurídico e atención psicosocial inmediata en todas as formas de violencia contra as mulleres incluídas no Convenio de Istambul**, incluída, por tanto, a violencia de xénero da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro.
- Pódese acceder ao servizo mediante tres canles:
  - Mediante un número de teléfono curto: **016**.
  - Mediante correo electrónico: **016-online@igualdad.gob.es**.
  - Mediante **whatsapp**: número **600 000 016**, exclusivo para whatsapp, non admite chamadas de teléfono.
- A **información e a atención psicosocial** inmediata están dispoñibles as **24 horas** do día, os **365 días** do ano; o **asesoramento xurídico** está dispoñible de **8 a 22 horas**, de luns a domingo.
- **Accesible para as persoas con discapacidade auditiva e/ou da fala** por varios medios: a través do número de teléfono **900 116 016**; Servizo Telesor a través da propia [páxina web de Telesor](#); nese caso precísase conexión a Internet; por medio dun teléfono móbil ou unha PDA coa instalación dunha aplicación gratuíta; Servizo de videointerpretación **SVI-sual** a través da páxina; Whatsapp 600 000 016; Correo electrónico 016-online@igualdad.gob.es.
- **Accesible para as persoas estranxeiras** mediante a atención, ademais de en castelán e as linguas cooficiais, nas seguintes linguas:
  - Teléfono, durante 24 horas, 7 días, en 53 idiomas: castelán, catalán, galego, eúscaro, valenciano, inglés, francés, alemán, portugués, chinés mandarín, ruso, árabe, romanés, búlgaro, afgán, albanés, armenio, bambara, bereber, bosnio, brasileiro, bantonés, checo, coreano, danés, esloveno, eslovaco, farsi, finés, xeorxiano, grego, hindi, holandés, húngaro, italiano, xaponés, lituano, mandinca, noruegués, persa, polaco, poulaar, serbocroata, sirio, soninké, sueco, tailandés, taiwanés, tamazight, turco, ucraíno, urdu, wolof.
  - Correo electrónico e whatsapp, durante 24 horas, 7 días: castelán, catalán, eúscaro, galego, valenciano, inglés, francés, alemán, portugués, chinés, mandarín, ruso, árabe, romanés, búlgaro, italiano.
- **Derivación das chamadas** nos seguintes supostos:
  - Cando se trate de chamadas referidas a situacións de emerxencia, derivaranse ao teléfono **112**.
  - Cando se trate de chamadas de información xeral sobre cuestións relativas á igualdade das mulleres, derivaranse ao **Instituto das Mulleres**.
  - Cando se trate de chamadas que requiran de información específica relacionada cunha Comunidade Autónoma, derivaranse ao **teléfono autonómico** correspondente.
  - As chamadas realizadas por persoas menores de idade serán derivadas ao Teléfono **ANAR** de Axuda a Nenos e Adolescentes.

1.3.2. Web de recursos de apoio e prevención ante casos de violencia de xénero

Está dispoñible na páxina Web do Ministerio de Igualdade, na [Área da Delegación do Goberno contra a Violencia de Xénero](#).

Permite a localización sobre **mapas activos dos distintos recursos** (policiais, xudiciais, información, atención, asesoramento, etc.) que as administracións públicas e as entidades sociais puxeron a disposición da cidadanía e das vítimas de violencia de xénero.

1.4. Dereito á asistencia social integral

Artigo 19 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero
 Artigo 156 do Código Civil na redacción da Lei 8/2021, do 2 de xuño, pola que se reforma a lexislación civil e procesual para o apoio ás persoas con discapacidade no exercicio da súa capacidade xurídica

As vítimas de violencia de xénero teñen dereito á asistencia social integral que inclúe **servizos sociais de atención, de emerxencia, de apoio e acollida e de recuperación integral**, que responderán aos principios de atención permanente, actuación urxente, especialización de prestacións e multidiscipliniedade profesional. Estes servizos pretenden dar cobertura ás necesidades derivadas da situación de violencia, restaurar a situación na que se atopaba a vítima antes de padecela ou, polo menos, paliar os seus efectos.

A través dos mesmos faise posible que as mulleres:

- Reciban asesoramento sobre as actuacións que poden emprender e os seus dereitos.
- Coñezan os servizos aos que poden dirixirse para solicitar asistencia material, médica, psicolóxica e social.
- Accedan aos diferentes recursos de aloxamento (emerxencia, acollida temporal, centros tutelados, etc.) nos que está garantida a súa seguridade e cubertas as súas necesidades básicas.
- Recuperen a súa saúde física e/ou psicolóxica.
- Acaden a súa formación, inserción ou reinserción laboral, e reciban apoio psicosocial ao longo de todo o itinerario de recuperación integral coa finalidade de evitar a dobre vitimización.

O dereito á asistencia social integral recoñécese tamén aos e ás **menores de idade** que viven en ámbitos familiares onde existe violencia de xénero. Os servizos sociais deben contar cun número suficiente de prazas previstas para os e as menores de idade, así como estar dotados de persoal con formación específica na súa atención co fin de previr e evitar eficazmente as situacións que poidan comportar danos psíquicos e físicos a estes.

Para a atención e asistencia psicolóxica dos fillos e fillas menores de idade, cando se ditase unha sentenza condenatoria e mentres non se extinga a responsabilidade penal ou cando se iniciase un procedemento penal contra un dos proxenitores por atentar contra a vida, a integridade física, a liberdade, a integridade moral ou a liberdade e indemnidade sexual dos fillos ou fillas comúns menores de idade, ou por atentar contra o outro proxenitor, bastará o consentimento deste para a atención e asistencia psicolóxica dos fillos e fillas menores de idade, debendo o primeiro ser informado previamente. Isto será igualmente aplicable, aínda que non se interpuxese denuncia previa, cando a muller estea a recibir asistencia nun servizo especializado de violencia de xénero, sempre que medie informe emitido polo devandito servizo que acredite dita situación. Se a asistencia tivese que prestarse aos fillos e fillas maiores de dezaseis anos precisarase en todo caso o consentimento expreso destes.

A organización dos servizos para facer efectivo este dereito corresponde ás Comunidades Autónomas e Cidades de Ceuta e Melilla, e ás Corporacións Locais.

A estes efectos, o protocolo de derivación entre as Comunidades Autónomas para a coordinación das súas redes de centros de acollida para as mulleres vítimas da violencia de xénero e dos seus fillos e fillas (2014) facilita a mobilidade das mulleres vítimas de violencia de xénero e dos seus fillos e fillas entre centros de acollida de distintas Comunidades Autónomas, ben por razóns de seguridade da muller ou dos menores ao seu cargo ou para favorecer a súa recuperación social.

1.5. Dereito á asistencia xurídica inmediata e especializada

Artigo 20 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero
 Lei 1/1996, do 10 de xaneiro, de Asistencia Xurídica Gratuíta
 Real Decreto 141/2021, do 9 de xullo, polo que se aproba o Regulamento de Asistencia Xurídica Gratuíta

Con independencia da existencia de recursos para litigar, recoñéceselles o dereito de **asistencia xurídica gratuíta**, que

se lles prestará de inmediato, ás vítimas de violencia de xénero naqueles procesos e procedementos administrativos que teñan vinculación, deriven ou sexan consecuencia directa ou indirecta da súa condición de vítimas.

Este dereito asistirá tamén aos herdeiros en caso de falecemento da vítima, sempre que non foran partícipes dos feitos.

Para os efectos da concesión do beneficio de xustiza gratuíta, a condición de vítima adquirírase cando se formule denuncia ou querela, ou se inicie un procedemento penal e se manteña mentres permaneza en vigor o procedemento penal ou cando, trala súa finalización, se ditase sentenza condenatoria. O beneficio de xustiza gratuíta perderase en caso de sentenza absolutoria firme ou arquivo firme do procedemento penal, sen a obriga de aboar o custo das prestacións recibidas gratuitamente ata ese momento.

O mesmo avogado ou a mesa avogada deben asistir á vítima nos distintos procesos que poidan iniciarse como consecuencia da condición de vítima de xénero, sempre que quede garantido o seu dereito de defensa.

O avogado ou a avogada designado/a para a vítima terá tamén habilitación legal para a representación procesal da vítima ata a designación do procurador ou procuradora, en tanto a vítima non se presente como acusación. Ata entón, o avogado ou a avogada cumprirá o deber de indicar o domicilio para os efectos de notificacións e traslados de documentos.

As vítimas de violencia de xénero poderán presentarse como acusación particular en calquera momento do procedemento aínda que iso non permitirá retrotraer nin reiterar as actuacións xa practicadas antes da súa presentación como acusación, nin poderá supoñer unha merma do dereito de defensa do acusado.

Os respectivos Colexios de Avogados contarán cunha quenda de garda permanente especializada para a prestación dos servizos de asesoramento previo e de asistencia xurídica para as vítimas de violencia de xénero.

O dereito á asistencia xurídica gratuíta comprende, entre outras, as seguintes prestacións:

- **Asesoramento e orientación gratuítos** previos ao proceso e, en particular, no momento inmediatamente previo á interposición da denuncia.
- **Defensa e representación gratuítas** por avogado/a e procurador/a en tódolos procesos e procedementos administrativos.
- **Inserción gratuíta de anuncios** ou edictos en xornais oficiais durante o proceso.
- **Exención do pagamento das taxas xudiciais** e dos depósitos necesarios para interpoñer recursos.
- **Asistencia pericial gratuíta** durante o proceso a cargo do persoal técnico adscrito aos órganos xurisdiccionais, ou, na súa falta, a cargo de funcionarios, organismos ou servizos técnicos dependentes das Administracións públicas.
- Obtención gratuíta ou redución do 80 % dos dereitos arancelarios dos documentos notariais.

1.6. Dereitos laborais

Artigo 21 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero

O recoñecemento de dereitos laborais ás mulleres vítimas de violencia de xénero ten como finalidade evitar que, a causa da violencia que sofren, abandonen o mercado laboral. Para iso, recoñécenselles dereitos tendentes a procurar a **conciliación** do traballo coa situación de violencia de xénero, garántese a súa **protección se se ven obrigadas a abandonar o seu posto de traballo**, ben con carácter temporal, ben con carácter definitivo, e procúrase a súa **inserción laboral** no caso de que non estivesen empregadas.

1.6.1. Dereitos das traballadoras por conta allea

Artigos 37.8, 40.4, 45.1.n), 48.10, 49.1.m), 52.d), 53.4, 55.5 do Texto Refundido da Lei do Estatuto dos Traballadores, aprobado por Real Decreto Lexislativo 2/2015, do 23 de outubro
Lei 10/2021, do 9 de xullo, do traballo a distancia

- **Dereito á redución da xornada** de traballo con diminución proporcional do salario ou á **reordenación do tempo** de traballo, a través da adaptación do horario, da aplicación do horario flexible ou doutras formas de ordenación do tempo de traballo que se utilicen na empresa para que a muller faga efectiva a súa protección ou o seu dereito á asistencia social integral. Estes dereitos poderanse exercitar nos termos establecidos para estes supostos concretos nos convenios colectivos ou nos acordos entre a empresa e os representantes legais das persoas traballadoras, ou conforme ao acordo entre a empresa e as persoas traballadoras afectadas.
- **Dereito á mobilidade xeográfica:** as mulleres que se vexan obrigadas a abandonar o seu posto de traballo na localidade onde viñan prestando os seus servizos para facer efectiva a súa protección ou o seu dereito á asistencia social integral, terán dereito preferente a ocupar outro posto de traballo, do mesmo grupo profesional ou categoría equivalente, que a empresa teña vacante en calquera outro dos seus centros de traballo. A empresa reservará o posto de traballo durante os primeiros 6 meses.
- **Dereito á suspensión do contrato de traballo** por decisión da traballadora que se vexa obrigada a abandonar o seu posto de traballo como consecuencia de ser vítima de violencia de xénero, con reserva do posto de traballo.
- **Dereito á extinción do contrato** de traballo por decisión da traballadora que se vexa obrigada a abandonar definitivamente o seu posto de traballo como consecuencia de ser vítima de violencia de xénero.
- **Dereito a realizar o seu traballo** total ou parcialmente **a distancia** ou a deixar de facelo se este fóra o sistema establecido, sempre nos casos que esta modalidade de prestación de servizos sexa compatible co posto e funcións desenvolvidas pola persoa. Estes dereitos poderanse exercitar nos termos establecidos para estes supostos concretos nos convenios colectivos ou nos acordos entre a empresa e os representantes legais das persoas traballadoras, ou conforme ao acordo entre a empresa e as persoas traballadoras afectadas.
- As **ausencias ou faltas de puntualidade** ao traballo motivadas pola situación física ou psicolóxica derivada de violencia de xénero, acreditada polos servizos sociais de atención ou servizos de saúde, consideraranse xustificadas.
- **Nulidade da decisión extintiva do contrato** no suposto das traballadoras vítimas de violencia de xénero polo exercicio dos dereitos de redución ou reordenación do seu tempo de traballo, de mobilidade xeográfica, de cambio de centro de traballo ou de suspensión da relación laboral nos términos e condicións recoñecidos no Estatuto dos Traballadores.
- **Nulidade do despedimento disciplinario** no suposto das traballadoras vítimas de violencia de xénero polo exercicio dos dereitos de redución ou reordenación do seu tempo de traballo, de mobilidade xeográfica, de cambio de centro de traballo ou de suspensión da relación laboral nos termos e condicións recoñecidos no Estatuto dos Traballadores.

1.6.2. Dereitos das traballadoras autónomas economicamente dependentes

Lei 20/2007, do 20 de xullo, reguladora do Estatuto do Traballo Autónomo

- Dereito á **adaptación do horario** da actividade.
- Dereito á **extinción da relación contractual**.
- Considerarase causa xustificada de **interrupción da actividade** por parte da traballadora a situación de violencia de xénero.
- **Beneficios na cotización á Seguridade Social** para vítimas de violencia de xénero que causen alta inicial ou que non estivesen en situación de alta nos dous anos inmediatamente anteriores, a contar dende a data de alta, no Réxime Especial da Seguridade Social dos Traballadores por Conta Propia ou Autónomos, así como para vítimas de violencia de xénero que se establezan como traballadoras por conta propia nos epígrafes incluídos no Sistema Especial para Traballadores por Conta Propia Agrarios.

1.7. Dereitos en materia de Seguridade Social

1.7.1. Dereitos en materia de cotización á Seguridade Social

- O período de suspensión do contrato de traballo con reserva do posto de traballo previsto para as traballadoras por conta allea terá en conta o período de cotización efectiva a efectos das correspondentes prestacións da Seguridade Social por xubilación, incapacidade permanente, morte e supervivencia, maternidade, desemprego e coidado de menores afectados por cancro ou outra enfermidade grave.

Artigo 165.5 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Lexislativo 8/2015, do 30 de outubro
 Disposición adicional única do Real Decreto 1335/2005, do 11 de novembro, polo que se regulan as prestacións familiares da Seguridade Social

- Suspensión da obriga de cotizar á Seguridade Social durante un período de seis meses para as traballadoras por conta propia ou autónomas que cesen a súa actividade para facer efectiva a súa protección ou o seu dereito á asistencia social integral.

Artigo 21.5 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero
 Artigo 329 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Lexislativo 8/2015, do 30 de outubro

- Subscrición de convenio especial coa Seguridade Social por parte das traballadoras vítimas de violencia de xénero que reduciŕsen a súa xornada laboral con diminución proporcional do salario.

Orde TAS/2865/2003, do 13 de outubro, pola que se regula o convenio especial no sistema da Seguridade Social

1.7.2. Dereitos en materia de prestacións da Seguridade Social

- Para os efectos das prestacións por maternidade e por paternidade, consideraranse situacións asimiladas á de alta os períodos considerados como de cotización efectiva respecto das traballadoras por conta allea e por conta propia que sexan vítimas de violencia de xénero.

Real Decreto 295/2009, do 6 de marzo, polo que se regulan as prestacións económicas do sistema da Seguridade Social por maternidade, paternidade, risco durante o embarazo e risco durante a lactación natural

- Dereito á **pensión de xubilación anticipada** por causa non imputable ao traballador das mulleres que cesen no seu traballo por ser vítimas de violencia de xénero e reúnan os requisitos esixidos.

Artigo 207 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Lexislativo 8/2015, do 30 de outubro

- Dereito á **pensión de viuvez** nos supostos de separación, divorcio ou nulidade matrimonial das mulleres vítimas de violencia de xénero que, aínda que non sexan acreedoras da pensión compensatoria, acrediten os requisitos esixidos.

Artigo 220 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Lexislativo 8/2015, do 30 de outubro

- Impedimento para ser beneficiario da pensión de viuvez a quen fose condenado por sentenza firme pola comisión dun delito doloso de homicidio, en calquera das súas formas, ou de lesións cando a vítima fose a súa cónxuxe ou excónxuxe, ou parella ou exparella de feito.

Disposición adicional primeira da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero
 Artigo 231 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Lexislativo 8/2015, do 30 de outubro

- Impedimento para ser beneficiario do dereito ao complemento de pensións contributivas para a redución da brecha de xénero ao pai que fose condenado por violencia contra a muller, nos termos que se defina pola lei ou polos instrumentos internacionais ratificados por España, exercida sobre a nai nin ao pai que fose condenado por

exercer violencia contra os fillos ou fillas.

Ademais, non se recoñecerá o dereito ao complemento económico ao pai que fose privado da patria potestade por sentenza fundada no incumprimento dos deberes inherentes á mesma ou ditada en causa criminal ou matrimonial.

Real Decreto-lei 3/2021, de 2 de febreiro, polo que se adoptan medidas para a redución da brecha de xénero e outras materias nos ámbitos da Seguridade Social e económico

- Dereitos en materia de orfandade:

- **Pensión de orfandade:** teñen dereito a ela os fillos e fillas da muller vítima mortal por violencia de xénero, calquera que sexa a natureza da súa filiación, sempre que, no momento da morte, sexan menores de vinte e un anos ou estean incapacitados para o traballo, ou sexan menores de vinte e cinco anos e non efectúen un traballo lucrativo por conta allea ou propia, ou cando realizándoo, os ingresos que obteñan resulten inferiores, en cómputo anual, á contía vixente para o salario mínimo interprofesional e que a muller se atopase en alta ou situación asimilada á de alta. As fillas e fillos terán dereito ao incremento previsto para os casos de orfandade absoluta, que acadará o 70 por cento da base reguladora cando os rendementos da unidade familiar non superen, tamén en cómputo anual, o 75 por cento do Salario Mínimo Interprofesional vixente no momento.

- **Prestación de orfandade:** teñen dereito a ela as fillas e fillos da muller morta como consecuencia de violencia contra a muller, nos termos definidos pola lei ou polos instrumentos internacionais ratificados por España, sempre que se atopen en circunstancias equiparables a unha orfandade absoluta e non reúnan os requisitos necesarios para causar unha pensión de orfandade. Poderá ser beneficiario/a da prestación de orfandade, sempre que na data da morte fose menor de vinte e cinco anos, non efectúe un traballo lucrativo por conta allea ou propia, ou cando realizándoo, os ingresos que obteña resulten inferiores, en cómputo anual, á contía vixente para o salario mínimo interprofesional, tamén en cómputo anual.

A contía da prestación de orfandade será o 70 por cento da súa base reguladora, sempre que os rendementos da unidade familiar non superen en cómputo anual o 75 por cento do Salario Mínimo Interprofesional vixente no momento.

Artigo 233 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Legislativo 8/2015, do 30 de outubro
Lei 3/2019, do 1 de marzo, de mellora da situación de orfandade das fillas e fillos de vítimas de violencia de xénero e outras formas de violencia contra a muller

- Para ter dereito á prestación por desemprego e ao subsidio por desemprego, ademais de reunir os requisitos esixidos, considérase que a traballadora por conta allea se atopa en situación legal de desemprego cando extinga ou suspenda o seu contrato de traballo de xeito voluntario como consecuencia de ser vítima de violencia de xénero.

Artigo 21.2 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero
Artigo 267 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Legislativo 8/2015, do 30 de outubro

- Para ter dereito á protección por cesamento de actividade, ademais de reunir os requisitos esixidos, considérase que a traballadora autónoma se atopa en situación legal de cesamento de actividade cando cause cesamento no exercicio da súa actividade, de maneira temporal ou definitiva, por causa da violencia de xénero.

Artigo 331 e 332 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Legislativo 8/2015, do 30 de outubro

- Para ter dereito á protección por cesamento de actividade, ademais de reunir os requisitos esixidos, considérase que as socias traballadoras de cooperativas de traballo asociado se atopan en situación legal de cesamento da actividade cando causen cesamento, con carácter definitivo ou temporal, na prestación de traballo por causa da violencia de xénero.

Artigo 334 do Texto Refundido da Lei Xeral da Seguridade Social, aprobado por Real Decreto Legislativo 8/2015, do 30 de outubro

1.8. Dereitos en materia de emprego e para a inserción laboral

1.8.1. Programa específico de emprego

Artigo 22 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero
Real Decreto 1917/2008, do 21 de novembro, polo que se aproba o programa de inserción sociolaboral para mulleres vítimas de violencia de xénero

O programa de inserción sociolaboral para mulleres vítimas de violencia de xénero, inscritas como demandantes de emprego nos Servizos Públicos de Emprego, inclúe as seguintes medidas:

- **Itinerario de inserción sociolaboral**, individualizado e realizado por persoal especializado.
- **Programa formativo específico** para favorecer a inserción sociolaboral por conta allea.
- **Incentivos** para favorecer o inicio dunha nova **actividade por conta propia**.
- **Incentivos para as empresas** que contraten vítimas de violencia de xénero.
- Incentivos para facilitar a **mobilidade xeográfica**.
- Incentivos para **compensar diferenzas salariais**.
- **Convenios con empresas** para facilitar a contratación de mulleres vítimas de violencia de xénero e a súa mobilidade xeográfica.

1.8.2. Contrato de interinidade para a substitución de traballadoras vítimas de violencia de xénero

Artigo 21.3 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero

As empresas que formalicen contratos de interinidade para substituír as traballadoras vítimas de violencia de xénero que suspendesen o seu contrato de traballo ou que exercitasen o seu dereito á mobilidade xeográfica ou ao cambio de centro de traballo, teñen dereito a unha bonificación da cota empresarial á Seguridade Social.

1.8.3. Incentivos para as empresas que contraten vítimas de violencia de xénero

Lei 43/2006, do 29 de decembro, para a mellora do crecemento e do emprego
Disposición final primeira do Real Decreto 1917/2008, do 21 de novembro

As empresas que contraten mulleres vítimas de violencia de xénero teñen dereito a bonificacións da cota empresarial á Seguridade Social, que serán diferentes en función do carácter indefinido ou temporal do contrato asinado.

1.9. Dereitos das funcionarias públicas

Artigos 24 e 26 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero
Real Decreto Lexislativo 5/2015, do 30 de outubro, polo que se aproba o texto refundido da Lei do Estatuto Básico do Empregado Público

As funcionarias ao servizo das seguintes Administracións Públicas: Administración Xeral do Estado, Administracións das Comunidades Autónomas e das cidades de Ceuta e Melilla, Administracións das Entidades locais, organismos públicos, axencias e demais entidades de dereito público con personalidade xurídica propia, vinculadas ou dependentes de calquera das Administracións Públicas, e Universidades Públicas, teñen os seguintes dereitos:

- **Permiso por razóns de violencia de xénero sobre a muller funcionaria:** as faltas de asistencia das funcionarias vítimas de violencia de xénero, totais ou parciais, terán a consideración de xustificadas polo tempo e nas condicións en que así o determinen os servizos sociais de atención ou de saúde, segundo proceda.
- Para facer efectiva a súa protección e o seu dereito de asistencia social integral, as funcionarias vítimas de violencia de xénero terán **dereito á redución da xornada de traballo** con diminución proporcional da remuneración ou á reordenación do tempo de traballo, a través da adaptación do horario, da aplicación do horario flexible ou doutras formas de ordenación

do tempo de traballo aplicables, nos termos que estableza a Administración Pública competente para estes casos.

- **Mobilidade por razón de violencia de xénero:** as mulleres vítimas de violencia de xénero que se vexan obrigadas a abandonar o seu posto de traballo na localidade onde viñan prestando os seus servizos para facer efectiva a súa protección ou o seu dereito á asistencia social integral terán dereito ao traslado a outro posto de traballo propio do seu corpo, escala ou categoría profesional, de análogas características, sen necesidade de que sexa vacante de necesaria cobertura.

O procedemento de mobilidade regúlase na Resolución do 25 de novembro de 2015, da Secretaría de Estado de Administracións Públicas, pola que se establece o procedemento de mobilidade das empregadas públicas vítimas de violencia de xénero da Administración Xeral do Estado, así como dos Organismos, Axencias e outras Entidades Públicas adscritas ou dependentes da mesma.

Mediante a Resolución do 16 de novembro de 2018, da Secretaría de Estado de Función Pública, publícase o Acordo da Conferencia Sectorial de Administración Pública, pola que se aproba o Acordo para favorecer a mobilidade interadministrativa das empregadas públicas vítimas de violencia de xénero.

- **Excedencia por razón de violencia de xénero:** as funcionarias vítimas de violencia de xénero, para facer efectiva a súa protección ou o seu dereito á asistencia social integral, terán dereito a solicitar a situación de excedencia sen ter que prestar un tempo mínimo de servizos previos e sen que sexa esixible prazo de permanencia na mesma.

Os dereitos doutros tipos de persoal están establecidos na súa lexislación específica propia, como é o caso, entre outros, do persoal docente, do persoal estatutario dos Servizos de Saúde ou do persoal funcionario ao servizo da Administración de Xustiza.

1.10. Dereitos económicos

1.10.1. Axuda económica específica para mulleres vítimas de violencia de xénero con especiais dificultades para obter un emprego

Artigo 27 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero Real Decreto 1452/2005, do 2 de decembro. A normativa relativa ao procedemento de tramitación é a que fose aprobada ao respecto na Comunidade ou Cidade Autónoma na que se solicite a axuda

Trátase dunha axuda económica dirixida ás mulleres vítimas de violencia de xénero que reúnan os seguintes requisitos:

- Carecer de rendas que, en cómputo mensual, superen o 75 por cento do salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional de dúas pagas extraordinarias.
- Ter especiais dificultades para obter un emprego, dada a súa idade, falta de preparación xeral ou especializada, ou as súas circunstancias sociais, o cal se acreditará mediante o informe emitido polo Servizo Público de Emprego correspondente.

Esta axuda económica abóase nun único pagamento, e o seu importe, calculado en función dun número de mensuralidades do subsidio por desemprego correspondente, depende de se a muller ten ou non familiares ao seu cargo, e de se a propia muller e/ou os familiares ao seu cargo teñen recoñecido un grao de discapacidade.

Esta axuda é compatible coas previstas na Lei 35/1995, do 11 de decembro, de Axudas e Asistencia ás Víctimas de Delitos violentos e contra a Liberdade Sexual, así como con calquera outra axuda económica de carácter autonómico ou local concedida pola situación de violencia de xénero.

En cambio, é incompatible con outras axudas que cumpran a mesma finalidade, así como coa participación no programa de Renda Activa de Inserción.

Esta non ten en ningún caso a consideración de renda ou ingreso computable para efectos do cobramento das pensións non contributivas.

1.10.2. Renda activa de inserción

Real Decreto 1369/2006, do 24 de novembro, polo que se regula o programa de Renda Activa de Inserción para persoas desempregadas con especiais necesidades económicas e dificultade para encontrar emprego

É unha **axuda económica** que se lles recoñece ás **persoas desempregadas** incluídas no chamado “**programa de renda activa de inserción**”, a través do cal se levan a cabo actuacións encamiñadas a **incrementar as oportunidades de inserción no mercado de traballo**.

Para ser incluída no programa de renda activa de inserción e ser beneficiaria desta axuda económica, a muller vítima de violencia de xénero deberá cumprir os seguintes requisitos:

- Acreditar a súa condición de vítima de violencia de xénero.
- Estar inscrita como demandante de emprego; non obstante, non se lle esixe levar 12 meses inscrita ininterrompidamente como demandante de emprego.
- Non convivir co seu agresor.
- Ser menor de 65 anos, aínda que non se lle esixe ter 45 ou máis anos de idade.
- Carecer de rendas propias, de calquera natureza, superiores en cómputo mensual ao 75 por cento do salario mínimo interprofesional vixente, excluída a parte proporcional de dúas pagas extraordinarias.
- Pode ser beneficiaria dun novo Programa de renda activa de inserción aínda que tivese sido beneficiaria doutro programa dentro dos 365 días anteriores á data da solicitude.

A contía da renda activa de inserción é do 80 % do Indicador Público de Renda de Efectos Múltiples (IPREM) mensual vixente en cada momento.

Ademais, inclúe unha axuda suplementaria de pagamento único se a muller se viu obrigada a cambiar de residencia polas súas circunstancias de violencia de xénero nos 12 meses anteriores á solicitude de admisión ao programa ou durante a súa permanencia neste, de contía equivalente ao importe de tres meses da renda activa de inserción.

1.10.3. Anticipos por non pagamento de pensións alimenticias

Real Decreto 1618/2007, do 7 de decembro, sobre Organización e Funcionamento do Fondo de Garantía do Pagamento de Alimentos

A través do **Fondo de Garantía do Pagamento de Alimentos** garántese o pagamento de alimentos recoñecidos e non pagados, establecidos en convenio xudicialmente aprobado ou aprobados en resolución xudicial en procesos de separación, divorcio, declaración de nulidade do matrimonio, filiación ou alimentos, mediante o aboamento dunha cantidade que terá a condición de anticipo.

As persoas beneficiarias dos anticipos son, con carácter xeral, os fillos titulares dun dereito de alimentos xudicialmente recoñecido e non pagado, que formen parte dunha unidade familiar cuxos recursos e ingresos económicos, computados anualmente e por todos os seus conceptos, non superen a cantidade resultante de multiplicar a contía anual do Indicador Público de Renda de Efectos Múltiples (IPREM) vixente no momento da solicitude do anticipo polo coeficiente que corresponda en función do número de fillos menores que integren a unidade familiar.

As persoas beneficiarias teñen dereito ao anticipo da cantidade mensual determinada xudicialmente en concepto de pagamento de alimentos, co límite de 100 euros mensuais, que se poderá percibir durante un prazo máximo de dezaioito meses.

No suposto de que a persoa que ostente a garda e custodia dos menores (que é quen solicita e percibe o anticipo) sexa vítima violencia de xénero, enténdese que existe unha situación de urxente necesidade para recoñecer os anticipos do Fondo, polo que se tramitará o procedemento de urxencia, que implica que o prazo para resolver e notificar a solicitude será de dous meses.

1.10.4. Ingreso mínimo vital

Real Decreto-lei 20/2020, do 29 de maio, polo que se establece o ingreso mínimo vital

As mulleres vítimas de violencia de xénero poderán ser beneficiarias do ingreso mínimo vital, cuxa finalidade é **prever o risco de pobreza e exclusión social** das persoas que viven soas ou están integradas nunha unidade de convivencia e carecen dos recursos económicos básicos para cubrir as súas necesidades básicas, cando cumpran os requisitos esixidos, aínda que:

- Non se lles esixirá o requisito de idade (con carácter xeral, o IMV é para persoas maiores de 23 anos), esixíndose soamente que sexan maiores de idade.
- Non están obrigadas a ter formalizado un matrimonio ou ser parella de feito.
- Non se lles esixirá o requisito de formar parte doutra unidade de convivencia. Ademais, considerarase unha unidade de convivencia a constituída por unha persoa vítima de violencia de xénero que abandonase o seu domicilio habitual acompañada dos seus fillos/as ou menores en réxime de garda con fins de adopción ou acollemento familiar permanente, e os seus familiares ata o segundo grao por consanguinidade, afinidade ou adopción.
- Non se lles esixirá ter residencia en España cando acrediten a situación de violencia de xénero por calquera dos medios establecidos no artigo 23 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro.

1.10.5. Prioridade no acceso a vivendas protexidas e residencias públicas para maiores

Artigo 28 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero. Lei 1/2013, de 14 de maio, de medidas para reforzar a protección aos debedores hipotecarios, reestruturación de débeda e aluguer social.

Real Decreto 42/2022, de 18 de xaneiro, polo que se regula o Bono Aluguer Xove e o Plan Estatal para o acceso á vivenda 2022-2025.

As mulleres vítimas de violencia de xénero constitúen un colectivo con dereito a protección preferente no acceso á vivenda:

- Posibilidade de acollerse á suspensión dos lanzamentos sobre vivendas habituais, acordados nun proceso xudicial ou extraxudicial de execución hipotecaria.
- Posibilidade de acceder ao [Fondo Social de Vivenda](#).
- Teñen a consideración de beneficiarias das axudas previstas no [Plan Estatal de Vivenda \(BOE\)](#).
  - Programa de axuda ás vítimas de violencia de xénero, persoas obxecto de desafuzamento da súa vivenda habitual, persoas sen fogar e outras persoas especialmente vulnerables:
    - Poderán ser beneficiarias acódelas vítimas de violencia de xénero, vítimas de trata con fins de explotación sexual, e vítimas de violencia sexual
    - Non poderán ser beneficiarias aquelas persoas que dispoñan dunha vivenda en propiedade ou en réxime de usufruto, que poidan ocupar tras a acreditación da condición de vítima de violencia de xénero, vítima de trata con fins de explotación sexual, ou vítima de violencia sexual
    - Poderán ser beneficiarias as administracións públicas, sociedades mercantís participadas maioritariamente polas distintas administracións públicas, entidades de utilidade pública, empresas públicas e entidades benéficas, de economía colaborativa ou similares, sempre sen ánimo de lucro, cuxo obxecto sexa dotar dunha solución de residencia ás persoas vítimas de violencia de xénero, vítimas de trata con fins de explotación sexual, ou vítimas de violencia sexual
  - Programa de axuda ás persoas xoves e para contribuír ao reto demográfico; prevé condicións máis beneficiosas para as persoas que sexan fillos ou fillas de vítimas de violencia de xénero
  - Programa de posta a disposición de vivendas da SAREB e de entidades públicas para o seu aluguer como vivenda social: as vivendas cedidas pola SAREB ou a entidade pública de que se trate haberán de destinarse con carácter prioritario para satisfacer solucións residenciais ás vítimas de violencia de xénero, vítimas de trata con fins de explotación sexual, vítimas de violencia sexual

1.11. Dereito á escolarización inmediata

Artigo 5 e disposición adicional décimo sétima da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero

Os fillos e as fillas das vítimas de violencia de xénero que se vexan afectados por un cambio de residencia derivada dos actos de violencia de xénero, teñen dereito á súa **escolarización inmediata** no seu novo lugar de residencia.

1.12. Bolsas e axudas ao estudo

Real Decreto 154/2020, do 22 de febreiro, polo que se establecen os limiares de renda e patrimonio familiar e as contías das bolsas e axudas ao estudo para o curso 2020-2023, e modifícase parcialmente o Real Decreto 1721/2007, do 21 de decembro, polo que se establece o réxime das bolsas e axudas ao estudo personalizadas

Ofrécese un tratamento específico para as solicitantes de bolsa que acrediten a condición de vítimas de violencia de xénero, desde o 30 de xuño de 2019 ao 30 de xuño de 2021, e/ou os seus fillos e fillas menores de vinte e tres anos e soliciten ditas bolsas e axudas ao estudo, sempre que cumpran todas as demais condicións previstas na normativa vixente, a bolsa básica, ou bolsa de matrícula segundo corresponda, a contía fixa ligada á renda, a contía fixa ligada á residencia e a contía variable que resulte da aplicación da fórmula, sen que lles sexan de aplicación os requisitos establecidos en relación coa carga lectiva superada no curso 2019-2020 nin o límite do número de anos con condición de bolseiro, nin a esixencia de superar unha determinada porcentaxe de créditos, materias, módulos ou o seu equivalente en horas no curso 2020-2021 para o que resultase beneficiario da bolsa.

1.13. Particularidades do empadramento por razóns de seguridade

Resolución do 2 de decembro de 2020, da Presidencia do Instituto Nacional de Estatística e da Dirección Xeral de Cooperación Autonómica e Local, pola que se modifica a Resolución do 17 de febreiro de 2020, da Presidencia do Instituto Nacional de Estatística e da Dirección Xeral de Cooperación Autonómica e Local pola que se ditan instrucións técnicas aos Concellos sobre a xestión do Padrón municipal

As vítimas de violencia de xénero que residan ou se atopen baixo o amparo da rede de recursos de asistencia social integral, como pisos tutelados, casas de acollida ou outros recursos da citada rede, e cando non sexa posible o empadramento no domicilio real por razóns de seguridade, o empadramento poderá levarse a cabo no lugar que determinen os Servizos Sociais do municipio no que efectivamente residan (que poderá ser a sede dunha institución social ou dos Servizos Sociais de calquera Administración Pública domiciliada no seu termo municipal, ou calquera outra dirección que estes indiquen, sempre dentro do citado municipio) trala correspondente valoración técnica, debendo cumprirse as seguintes condicións:

- Que os Servizos Sociais e a institución social de referencia estean integrados na estrutura orgánica dalgunha Administración Pública ou baixo a súa coordinación e supervisión.
- Que os responsables destes Servizos Sociais informen sobre a habitualidade da residencia no municipio das persoas que se pretenden empadrear.
- Que os Servizos Sociais indiquen a dirección que debe figurar na inscrición do empadramento con referencia ao rúeiro municipal e se comprometan a probar a práctica da notificación cando se reciba nesa dirección unha comunicación procedente dalgunha Administración Pública.

1.14. Dereito ao cambio de apelidos ou de identidade

Lei 20/2011, do 21 de xullo, do Rexistro Civil, modificada pola Lei 6/2021, do 28 de abril

Para as vítimas de violencia de xénero ou dos seus descendentes que estean ou estivesen integrados no núcleo familiar de convivencia, o Encargado do Rexistro Civil poderá autorizar o cambio de apelidos sen necesidade de que estas persoas cumpran cos requisitos previstos con carácter xeral (é dicir, sen necesidade de que cumpran cos requisitos consistentes en que o apelido na forma proposta constituía unha situación de feito, sendo utilizado habitualmente pola persoa interesada ;que o apelido ou apelidos que se tratan de unir ou modificar pertencen lexítimamente á persoa que solicita o cambio ;que os apelidos que resulten do cambio non proveñan da mesma liña), de acordo co procedemento legal establecido ao efecto.

Nestes casos, poderá autorizarse por razóns de urxencia ou seguridade o cambio total de identidade sen necesidade de cumprir cos requisitos xerais previstos, de acordo co procedemento leal establecido ao efecto.

DEREITOS DAS MULLERES ESTRANXEIRAS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO **2**

2.1. Situación de residencia en España das mulleres estranxeiras vítimas de violencia de xénero

Artigo 17.1 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero
 Lei Orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social
 Regulamento da Lei Orgánica 4/2000, aprobado polo Real Decreto 557/2011, do 20 de abril
 Real Decreto 240/2007, do 16 de febreiro, sobre a entrada, libre circulación e residencia en España de cidadáns dos Estados membros da Unión Europea e doutros Estados parte no Acordo sobre o Espazo Económico Europeo

A situación de residencia en España das mulleres estranxeiras vítimas de violencia de xénero inclúe as seguintes posibilidades:

2.1.1. Mulleres estranxeiras que teñan a condición de familiares de cidadán dun Estado membro da Unión Europea ou dun Estado parte no Acordo sobre o Espazo Económico Europeo

Artigo 9.4 do Real Decreto 240/2007, do 16 de febreiro, sobre a entrada, libre circulación e residencia en España de cidadáns dos Estados membros da Unión Europea e doutros Estados parte no Acordo sobre o Espazo Económico Europeo

Para conservar o dereito de residencia no caso de nulidade matrimonial, divorcio ou cancelación da inscrición como parella rexistrada, a muller que non sexa nacional dun Estado membro da Unión Europea ou dun Estado parte no Acordo sobre o Espazo Económico Europeo deberá acreditar que foi vítima de violencia de xénero durante o matrimonio ou situación de parella rexistrada, circunstancia que se considerará acreditada de xeito provisional cando exista unha orde de protección ao seu favor ou informe do Ministerio Fiscal no que se indique a existencia de indicios de violencia de xénero, e con carácter definitivo cando recaia resolución xudicial da que se deduza que se produciron as circunstancias alegadas.

2.1.2. Mulleres estranxeiras non comunitarias: poden ser titulares dalgún dos dous tipos de autorizacións de residencia e traballo específicos por razón de violencia de xénero seguintes

- Autorización de residencia e traballo independente das mulleres estranxeiras **reagrupadas co seu cónxuxe ou parella:**

Artigo 19.2 da Lei Orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social

Art. 59.2 do Regulamento da Lei orgánica 4/2000, aprobado polo Real Decreto 557/2011, do 20 de abril

- Obtención da autorización unha vez ditada a favor da muller unha orde de protección ou, no seu defecto, cando exista un informe do Ministerio Fiscal que indique a existencia de indicios de violencia de xénero.
- Duración da autorización: 5 anos.

- Autorización de residencia e traballo temporal por **circunstancias excepcionais** das mulleres estranxeiras en **situación irregular:**

Artigo 31 bis da Lei Orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social

Artigos 131 a 134 do Regulamento da Lei orgánica 4/2000, aprobado polo Real Decreto 557/2011, do 20 de abril

- Solicitud da autorización dende o momento en que se ditase a favor da muller unha orde de protección ou se emitise informe do Ministerio Fiscal no que se aprecie a existencia de indicios de violencia de xénero.
- Concesión da autorización cando o procedemento penal conclúa cunha sentenza condenatoria ou cunha resolución xudicial da que se deduza que a muller foi vítima de violencia de xénero, incluído o arquivo da causa por encontrarse o imputado en paradiro descoñecido ou o sobresemento provisional por expulsión do denunciado.
- Duración da autorización: 5 anos. Non obstante, no curso destes cinco anos, a muller pode acceder á situación de residencia de longa duración, previa solicitude, para o cal se computará o tempo durante o que tivese sido titular dunha autorización provisional de residencia temporal e traballo.
- Autorización de residencia por circunstancias excepcionais a favor dos seus fillos menores de idade ou que teñan

unha discapacidade e non sexan obxectivamente capaces de prover as súas propias necesidades, ou autorización de residencia e traballo en caso de que fosen maiores de 16 anos e se atopen en España no momento da denuncia: solicitude por parte da muller estranxeira no momento en que ela solicite ao seu favor a autorización de residencia temporal e traballo por circunstancias excepcionais, ou en calquera outro momento posterior ao longo do proceso penal. A súa concesión e a súa duración prodúcense nos mesmos termos que a autorización de residencia temporal e traballo por circunstancias excepcionais das mulleres estranxeiras en situación irregular.

- o A autoridade administrativa competente para outorgar esta autorización por circunstancias excepcionais concederá unha autorización provisional de residencia e traballo a favor da muller estranxeira e, no seu caso, autorizacións de residencia ou de residencia e traballo provisionais a favor dos seus fillos menores de idade ou que teñan unha discapacidade e non sexan obxectivamente capaces de prover as súas necesidades, que se atopen en España no momento da denuncia. Estas autorizacións provisionais concluirán no momento en que se conceda ou deneegue definitivamente a autorización por circunstancias excepcionais.
- o Concedida a autorización provisional de residencia e traballo, a muller estranxeira pode acceder a dereitos como os seguintes:
  - A **renda activa de inserción**, á que teñen dereito as mulleres estranxeiras que residen legalmente en España e reúnan o resto de requisitos esixidos.
  - A **axuda económica do artigo 27 da Lei orgánica 1/2004**, á que teñen dereito as mulleres estranxeiras vítimas de violencia de xénero titulares dunha autorización de residencia e traballo en España que reúnan o resto de requisitos esixidos.

2.1.3. A autorización de residencia temporal e traballo por conta allea da que sexa titular unha muller estranxeira renovarase á súa expiración nos supostos de extinción do contrato de traballo ou suspensión da relación laboral como consecuencia de ser vítima de violencia de xénero

Artigo 38.6 da Lei orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social

2.2. Protección das mulleres estranxeiras en situación irregular vítimas de violencia de xénero

Artigo 31 bis da Lei Orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social

Artigos 131 a 134 do Regulamento da Lei orgánica 4/2000, aprobado polo Real Decreto 557/2011, do 20 de abril

- Se, ao denunciarse unha situación de violencia de xénero, se puxese de manifesto a situación irregular da muller estranxeira:
  - o Non se incoará o procedemento administrativo sancionador por atoparse irregularmente en territorio español (infracción grave).
  - o Suspenderase o procedemento administrativo sancionador que se tivese incoado pola comisión da devandita infracción con anterioridade á denuncia ou, no seu caso, a execución das ordes de expulsión ou de devolución eventualmente acordadas.
- Concluído o procedemento penal:
  - o Cunha sentenza condenatoria ou cunha resolución xudicial da que se deduza que a muller foi vítima de violencia de xénero, incluído o arquivo da causa por encontrarse o imputado en paradiro descoñecido ou o sobresemento provisional por expulsión do denunciado, concederáse á muller estranxeira a autorización de residencia temporal e traballo por circunstancias excepcionais e, no seu caso, as autorizacións solicitadas a favor dos seus fillos menores de idade ou que teñan unha discapacidade e non sexan obxectivamente capaces de prover as súas propias necesidades.
  - o Cunha sentenza non condenatoria ou cunha resolución da que non se poida deducir a situación de violencia de xé-

nero, denegarase á muller estranxeira a autorización de residencia temporal e traballo por circunstancias excepcionais e, no seu caso, as autorizacións solicitadas a favor dos seus fillos menores de idade ou que teñan unha discapacidade e non sexan obxectivamente capaces de prover as súas propias necesidades. Ademais, perderá eficacia a autorización provisional de residencia e traballo concedida á muller estranxeira e, no seu caso, as autorizacións provisionais concedidas aos seus fillos menores de idade ou que teñan unha discapacidade e non sexan obxectivamente capaces de prover as súas propias necesidades. E incoarase ou continuará o procedemento administrativo sancionador por estancia irregular en territorio español.

2.3. Dereito á protección internacional

Lei 12/2009, do 30 de outubro, reguladora do dereito de asilo e da protección subsidiaria

- **Dereito de asilo.** A condición de refuxiada recoñeceráselles ás mulleres que, debido a fundados temores de ser perseguidas por motivos de xénero, se atopan fóra do país da súa nacionalidade e non poden ou, a causa dos devanditos temores, non se queren acoller á protección de tal país; ou á muller apátrida que, carecendo de nacionalidade e atópándose fóra do país onde antes tivese a súa residencia habitual, polos mesmos motivos non pode ou, a causa dos devanditos temores, non quere regresar a el.

Neste sentido, poden ser motivos de persecución baseados no xénero a violencia exercida pola parella ou exparella e outras formas de violencia sobre a muller, tales como a mutilación xenital feminina, o matrimonio forzado, a violencia sexual ou a trata de mulleres e nenas con fins de explotación sexual, sempre que, en calquera caso, concorran os demais requisitos esixidos para o recoñecemento do dereito de asilo.

- Para que se recoñeza o dereito de asilo é preciso que o fundado temor das mulleres a ser obxecto de persecución se base en actos de persecución que sexan graves e revistan a forma de actos de violencia física ou psíquica, incluídos os actos de violencia sexual.
- Para valorar os motivos de persecución deberanse valorar as circunstancias imperantes no país de orixe en relación coa situación do grupo social determinado, neste caso, as mulleres.
- **Protección subsidiaria.** Outorgarase protección subsidiaria ás mulleres estranxeiras ou apátridas que, sen reunir os requisitos esixidos para obter asilo, padezan un risco real de sufrir un dano grave en caso de retornar ao seu país de orixe ou ao país de residencia anterior no caso das apátridas. O dano grave que dá lugar a protección subsidiaria consiste nalgún dos seguintes:
  - Pena de morte
  - Tortura ou tratos inhumanos ou degradantes
  - Ameazas graves contra a vida ou a integridade dos civís en situacións de conflito.

DEREITOS DAS MULLERES ESPAÑOLAS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO FÓRA DO TERRITORIO NACIONAL DEREITOS **3**

As mulleres españolas que residen no estranxeiro poden atoparse nunha situación de **especial vulnerabilidade** cando sofren violencia de xénero debido ás **barreiras lingüísticas e culturais**, a falta de redes sociais ou ao descoñecemento dos recursos existentes no país. Así, á obriga dos poderes públicos en materia de información, asistencia e protección ás mulleres vítimas de violencia de xénero, súmase a obriga xeral de protexer aos cidadáns e cidadás españois no exterior.

O Protocolo asinado o 8 de outubro de 2015 polo Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea e Cooperación, o Ministerio de Traballo, Migracións e Seguridade Social e o Ministerio da Presidencia, Relacións coas Cortes e Igualdade, persegue o establecemento dun **marco común de colaboración** para articular a realización de funcións en materia de violencia de xénero co obxectivo de prever e abordar as situacións de violencia de xénero mediante a **información sobre recursos** dispoñibles no país de residencia e tamén coa finalidade de facilitar a protección e o retorno das mulleres vítimas de violencia de xénero e, no seu caso, dos seus fillos e fillas cando a situación así o requira, dentro do marco normativo vixente.

As **Embaixadas e Consulados** de España e as **Conse-**

llerías de Traballo e Seguridade Social facilitarán ás mulleres españolas información para contactar cos recursos especializados para vítimas de violencia de xénero dispoñibles no país no que residan, así como orientación sobre os recursos médicos, educativos e legais que as autoridades locais poñen ao seu alcance ante situacións de violencia de xénero.

Pola súa banda, a Delegación do Goberno para Violencia de Xénero levará a cabo labores de **coordinación coas Comunidades Autónomas** en caso de retorno da muller a fin de garantir ás mulleres os dereitos que lles reconece a normativa española e de facilitar a súa integración social.

A protección dos intereses dos **menores** de nacionalidade española que se atopan no estranxeiro corresponde ás Embaixadas e ás Oficinas Consulares de España no exterior e, no caso do seu retorno a España, o Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea e Cooperación, a través da Dirección Xeral de Asuntos Consulares e Españóis no Exterior, e do Ministerio de Dereitos Sociais e Axenda 2030, a través da Dirección Xeral de Dereitos da Infancia e da Adolescencia, coordinarán as súas actuacións, segundo a Lei Orgánica 8/2021 do 4 de xuño, de protección integral á infancia e a adolescencia fronte á violencia.

DEREITOS DAS VÍTIMAS DO DELITO DOS QUE TAMÉN SON TITULARES AS VÍTIMAS DE VIOLENCIA DE XÉNERO

4

A demais dos dereitos específicos que a Lei orgánica lles 1/2004 recoñece ás mulleres que sofren ou sufriron violencia de xénero, estas teñen os dereitos que as leis recoñecen ás vítimas do delito, entre os que cabe destacar os seguintes.

4.1. Dereitos do Estatuto da vítima do delito

Lei 4/2015, do 27 de abril, do Estatuto da vítima do delito

As vítimas de violencia de xénero poden acceder ao **catálogo xeral de dereitos**, procesuais e extraprocesuais, recollidos no **Estatuto da vítima do delito**. O cónxuxe da vítima directa do delito ou a persoa que estivese unida a ela por unha relación análoga de afectividade non terá a consideración de vítima indirecta do delito cando se trate do responsable dos feitos.

Algúns destes dereitos son:

- **Dereito á información** dende o primeiro contacto coas autoridades competentes, incluído o momento previo á presentación da denuncia.
- **Dereito**, no momento de presentar a denuncia, a obter unha **copia da denuncia**, debidamente certificada e, no seu caso, á tradución escrita da copia desta.
- A **notificación de determinadas resolucións** sen necesidade de que o soliciten, de maneira que estean informadas da situación penitenciaria do investigado, encausado ou condenado: as resolucións que acorden a prisión ou a posterior posta en liberdade do infractor; así como a posible fuga do mesmo; as resolucións que acorden a adopción de medidas cautelares persoais ou que modifiquen as xa acordadas, cando tivesen por obxecto garantir a seguridade da vítima.
- **Dereito a acceder, de forma gratuíta e confidencial, aos servizos de asistencia e apoio** facilitados polas Administracións públicas, así como aos que presten as Oficinas de Asistencia ás Vítimas. Estas Oficinas realizarán as seguintes funcións, entre outras:
  - O **apoyo emocional** ás vítimas e a asistencia terapéutica das vítimas que o precisen co obxectivo de garantir a asistencia psicolóxica adecuada para a superación das consecuencias traumáticas do delito.
  - **Avaliación e asesoramento sobre as necesidades da vítima** e a forma de prever e **evitar** as consecuencias da **vitimización** primaria, reiterada e secundaria, a **intimidación** e as **represalias**.
  - A elaboración dun **plan de apoio psicolóxico** para as vítimas vulnerables e nos casos en que se aplica a orde de protección.
  - A **información sobre os servizos especializados** dispoñibles que poidan prestar asistencia á vítima, á vista das súas circunstancias persoais e da natureza do delito do que poida ter sido obxecto.
  - O **acompañamento** da vítima ao longo do proceso.
  - Recibir a **comunicación** das resolucións ás que se refire o artigo 7.1 do Estatuto da vítima do delito (a sentenza, as resolucións que adopten medidas cautelares, etc.) e realizar as actuacións de información e asistencia que resulten precisas.
- Dereito a exercer a acción penal e a acción civil conforme ao disposto na Lei de Axuízamento Criminal. Poden participar na execución, a través da interposición dun recurso contra determinadas resolucións xudiciais, aínda que non sexan parte na causa:
  - O auto polo que o xuíz de vixilancia penitenciaria autoriza a posible clasificación do penado en terceiro grado antes de que se extinga a metade da condena.
  - O auto polo que o xuíz de vixilancia penitenciaria acorde que os beneficios penitenciarios, os permisos de saída, a clasificación en terceiro grado e o cómputo de tempo para a liberdade condicional fagan referencia ao límite de cumprimento de condena e non á suma das penas impostas.
  - O auto polo que se conceda ao penado a liberdade condicional.

4.2. Dereito a formular denuncia

Artigos 259 e seguintes da Lei de Axuízamento Criminal

As mulleres teñen dereito a denunciar as situacións de violencia de xénero sufridas.

A través da denuncia ponse en coñecemento das autoridades correspondentes a comisión dun feito que pode

ser constitutivo dun delito.

Trala presentación da denuncia e a súa remisión á autoridade xudicial, se esta entende que existen indicios de terse cometido un feito delitivo, iniciará as correspondentes actuacións penais.

4.3. Dereito a solicitar unha orde de protección

Artigo 62 da Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero; Art.544 ter da Lei de axuízamento criminal

A orde de protección é unha resolución xudicial que dita o órgano xudicial competente nos casos nos que, existindo indicios fundados da comisión dun delito, aprecia a existencia dunha situación obxectiva de risco para a vítima que require a adopción de medidas de protección durante a tramitación do proceso penal.

A orde de protección considera nunha única resolución medidas preventivas de natureza penal e civil a favor da muller vítima de violencia de xénero e, no seu caso, dos seus fillos, e activa ao mesmo tempo os mecanismos de protección social establecidos a favor da vítima polas distintas Administracións Públicas. Coa orde de protección acredítase a situación de violencia de xénero que dá lugar ao recoñecemento dos dereitos que establece a Lei orgánica 1/2004.

As **medidas cautelares de natureza penal** poden ser unha ou algunha das seguintes:

- **Desaloxo do agresor do domicilio familiar.**
- **Prohibición de residir en determinada poboación.**
- **Prohibición** de que o agresor **se aproxime á vítima e/ou aos seus familiares** ou outras persoas á distancia que se determine.
- **Prohibición** de que o agresor **se comunique** coa vítima e/ou cos seus familiares ou outras persoas por calquera medio: carta, teléfono, etc.
- **Prohibición** ao agresor de **achegarse a determinados lugares**: centro de traballo da vítima, centros escolares dos fillos, etc.
- **Omisión de datos** relativos ao domicilio da vítima.
- **Protección xudicial** da vítima nas oficinas xudiciais.
- **Incautación de armas** e prohibición de tenza.

As **medidas de natureza civil** poden ser as seguintes:

- Atribución do **uso e desfrute da vivenda familiar.**
- Determinación do **réxime da garda e custodia** dos fillos menores de idade.
- Determinación do **réxime de visitas**, comunicación e estancia cos menores.
- Fixación dunha **prestación de alimentos.**
- Calquera outra medida que sexa necesaria para apartar os menores dun perigo ou evitarlles prexuízos.

A solicitude pode efectualala a propia vítima, os seus familiares máis próximos, o seu avogado ou a súa avogada, ou o Ministerio Fiscal. Sen prexuízo do deber de denuncia, os servizos sociais que coñezan a súa situación, deberán poñelos en coñecemento do órgano xudicial ou do Ministerio Fiscal para que se poida incoar ou instar o procedemento para a adopción da orde de protección. Cando existan menores de idade, o xuíz deberá pronunciarse en todo caso, ata de oficio, sobre a pertinencia da adopción das medidas civís.

Recoméndase solicitar a orde de protección no mesmo momento no que se presenta a denuncia, aínda que tamén pode solicitarse con posterioridade.

Cando non se presenta denuncia, a propia solicitude da orde de protección ten esta consideración, en canto aos feitos e situacións de violencia relatados nesta.

O xulgado debe ditar a orde de protección no prazo máximo de 72 horas dende a súa presentación, tras unha comparecencia da vítima e o agresor. A Lei establece que esta comparecencia deberá realizarse por separado, evitando así a

confrontación entre ambos partes.

4.4. Dereito a solicitar unha orde europea de protección

Lei 23/2014, do 20 de novembro, de recoñecemento mutuo de resolucións penais na Unión Europea

A vítima de violencia de xénero que vaia a trasladarse a outro Estado membro da Unión Europea para residir ou permanecer nel e sexa beneficiaria dunha medida de protección adoptada, como medida cautelar ou como pena privativa de dereitos, nunha orde de protección, auto de medidas cautelares ou sentenza, pode solicitar a adopción da orde europea de protección ante o órgano xudicial competente.

A orde europea de protección emitida polo órgano xudicial documentarase nun certificado, que se transmitirá á autoridade competente do outro Estado membro para que proceda á súa execución.

4.5. Dereito a ser parte no procedemento penal: o ofrecemento de accións

Artigos 109 e seguintes da Lei de Axuizamento Criminal

No acto de recibirse declaración polo Xuíz á vítima, o Secretario xudicial instruíralle do dereito que lle asiste para mostrarse parte no proceso e renunciar ou non á restitución da cousa, reparación do dano e indemnización do prexuízo causado polo feito punible.

O exercicio deste dereito, que supón a **intervención activa da muller vítima de violencia de xénero no proceso xudicial** que se tramita trala súa denuncia e o exercicio da acción penal e, se fora o caso, da acción civil, realízase a través da súa comparecencia nas actuacións penais como “acusación particular”; para iso debe nomear un/a avogado/a en defensa dos seus intereses e un procurador para a súa representación.

Ademais, as vítimas que non renunciaren ao seu dereito poderán exercer a acción penal en calquera momento antes do trámite de calificación do delito.

A designación destes profesionais pode realizarse por libre elección da vítima ou a través da Quenda de Oficio Especializado de Violencia de Xénero (beneficio de xustiza gratuíta).

A comparecencia e conseguinte condición de “parte” no proceso penal leva consigo que a vítima, a través do seu avogado ou avogada, pode propoñer dilixencias de proba, intervir na práctica destas, e coñecer todas as resolucións que se diten durante a tramitación do proceso, podendo, se non está de acordo, presentar os recursos que procedan.

Así mesmo, como acusación particular, a vítima poderá solicitar a condena do agresor e unha indemnización polas lesións, danos e prexuízos sufridos.

O Ministerio Fiscal ten encomendada a defensa dos intereses das vítimas e os prexudicados nos procesos penais. Se chega á convicción de que se cometeu un delito, dirixirá a acusación contra quen considere responsable, independentemente de que a vítima comparecese ou non no proceso penal. Se non chega á devandita convicción, non formulará a acusación ou poderá solicitar o arquivo do procedemento, por exemplo, se considera que non existen suficientes probas dos feitos.

4.6. Dereito á restitución da cousa, reparación do dano e indemnización do prexuízo causado

Artigos 100 e seguintes da Lei de Axuizamento Criminal

A comisión dun delito obriga a **reparar os danos e prexuízos causados**. Esta responsabilidade civil comprende a restitución da cousa, a reparación do dano e a indemnización de prexuízos materiais e morais.

En caso de que a vítima exercese a acción civil (para esixir esta responsabilidade civil) no proceso penal, na sentenza que se dite, e sempre que esta sexa condenatoria, ademais da pena que no seu caso se impoña ao culpable, fixarase cal é a responsabilidade civil polos danos físicos, psicolóxicos ou morais causados á vítima polo delito.

Non obstante, a vítima pode reservarse o seu dereito a exercer a acción civil nun proceso distinto ante os xulgados da Orde Civil, de forma que no proceso penal non se exercitará a acción civil. Tamén pode renunciar a calquera reclamación que, neste sentido, lle puidese corresponder.

4.7. Dereito a recibir información sobre as actuacións xudiciais

A vítima, aínda que non exerza o seu dereito a intervir no proceso penal, debe ser **informada do seu papel** neste e do **alcance, desenvolvemento e a marcha do proceso**.

A información á vítima dos seus dereitos corresponde tanto ás Forzas e Corpos de Seguridade, como ao Xulgado e ás Oficinas de Asistencia á Vítima.

O contido da devandita información comprenderá:

- O seu dereito a mostrarse parte no proceso penal e renunciar ou non á restitución da cousa, reparación do dano e indemnización do prexuízo causado polo feito delitivo.
- A posibilidade e procedemento para solicitar as axudas que conforme á lexislación vixente poden corresponderlle.
- Información sobre o estado das actuacións xudiciais, a examinar estas, así como a que se lle expidan copias e testemuños (Artigo 234 da Lei orgánica do Poder Xudicial).
- Debe serlle comunicada calquera resolución que poida afectar á súa seguridade, así a orde de protección, a adopción ou modificación doutras medidas preventivas, os autos que acordan a prisión ou liberdade provisional do imputado e a situación penitenciaria do agresor (Artigos 109, 506.3, 544 bis e ter da Lei de Axuizamento Criminal).
- Ten que ser informada do lugar e data de celebración do xuízo oral (Artigos 785.3, 962 e 966 da Lei de Axuizamento Criminal).
- Debe notificárselle a sentenza, tanto de instancia como, no seu caso, a que resolva o recurso de apelación. (Artigo 270 da Lei orgánica do Poder Xudicial; artigos 789.4, 792.2, 973.2 e 976.3 da Lei de axuizamento criminal).
- Debe notificárselle o sobresemento do proceso.

4.8. Dereito á protección da dignidade e intimidade da vítima no marco dos procesos relacionados coa violencia de xénero

Artigo 63 da Lei orgánica 1/2004, do 28 de decembro, de Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero

Artigo 232.2 Lei Orgánica do Poder Xudicial

Artigos 19 e seguintes da Lei 4/2015, do 27 de abril, do Estatuto da vítima do delito

Artigo 15.5 da Lei 35/1995, de Axudas e Asistencia a Víctimas de Delitos Violentos e contra a Liberdade Sexual

Artigos 2.a) e 3.1 da Lei orgánica 19/1994, de Protección de Testemuñas e Peritos en Causas Criminais

A Lei orgánica 1/2004 prevé medidas específicas de protección da dignidade e intimidade da vítima.

Por un lado, establécese que os **datos persoais** desta, dos seus descendentes e das persoas que estean baixo a súa custodia, teñan **carácter reservado**.

A reserva do novo domicilio, centro de traballo ou colexios dos fillos non só preserva a intimidade da vítima, senón que, ademais, é un instrumento importante para a súa seguridade, ao evitar que estes datos poidan chegar a coñecemento do imputado.

Con esta mesma finalidade, o modelo de solicitude da orde de protección dispón que a vítima pode indicar un domicilio ou teléfono dunha terceira persoa á que as Forzas e Corpos de Seguridade ou os órganos xudiciais poderán facer chegar as comunicacións ou notificacións.

Por outra banda, a Lei do Estatuto da vítima do delito recoñece o dereito das vítimas á **protección da súa intimidade no marco do proceso penal** e, neste sentido, obriga a xuíces, fiscais, funcionarios encargados da investigación e calquera persoa que de calquera modo interveña ou participe no proceso a adoptar as medidas necesarias para protexer a intimidade das vítimas e dos seus familiares, de acordo co disposto na Lei. En particular, respecto á vítimas menores de idade ou de vítimas con discapacidade necesitadas de protección especial, deberán adoptar as medidas para impedir a difusión de calquera tipo de información que poida facilitar a súa identificación.

Con respecto a isto, segundo a Lei de Axuizamento Criminal, o xuíz poderá acordar, de oficio ou a instancia do Ministerio Fiscal ou da vítima, a adopción de calquera das seguintes medidas cando resulte necesario para protexer a intimidade da vítima ou o respecto debido á mesma ou á súa familia:

- **Prohibir a divulgación ou publicación de información relativa á identidade da vítima**, de datos que poidan facilitar a súa identificación de forma directa ou indirecta ou daquelas circunstancias persoais sobre as súas necesidades de protección.
- **Prohibir a obtención, divulgación ou publicación de imaxes** da vítima ou dos seus familiares.

Así mesmo, o Xulgado pode acordar, de oficio ou a instancia da propia vítima ou do Ministerio Fiscal, que as actuacións xudiciais non sexan públicas e que as vistas se celebren a porta pechada.

4.9. Axudas ás vítimas de delitos considerados violencia de xénero

Lei 35/1995, do 11 de decembro, de Axudas e Asistencia ás Vítimas de Delitos Violentos e contra a Liberdade Sexual
Regulamento de axudas ás vítimas de delitos violentos e contra a liberdade sexual, aprobado por Real Decreto 738/1997, do 23 de maio
Translations on aid to victims of violent crimes and crimes against sexual freedom, approved by Royal Decree 738/1997 of 23 May

Trátase de **axudas públicas en beneficio das vítimas** directas e indirectas **dos delitos dolosos e violentos** cometidos en España, co resultado de morte, ou de lesións corporais graves, ou de danos graves na saúde física ou mental; así como en beneficio das vítimas dos delitos **contra a liberdade sexual** aínda que se perpetren sen violencia.

As mulleres vítimas de violencia de xénero poden ser beneficiarias destas axudas posto que son vítimas dun delito coas seguintes particularidades:

- Con carácter xeral, poden acceder a estas axudas as persoas que, no momento de cometerse o delito, sexan españolas ou nacionais dalgún outro Estado membro da Unión Europea ou que, de non selo, residan habitualmente en España ou sexan nacionais doutro Estado que recoñeza axudas análogas aos españois no seu territorio.
- Cando a vítima do delito teña a consideración de vítima de violencia de xénero e se trate de delitos a consecuencia dun acto de violencia sobre a muller, as mulleres nacionais de calquera outro Estado que se atopen en España poderán acceder ás axudas, independentemente da súa situación administrativa.
- O prazo para solicitar estas axudas é de tres anos, contado dende a data en que se produciu o feito delitivo. Non obstante, o devandito prazo interrómtese co inicio do proceso penal e ábrese de novo dende que recaia a resolución xudicial firme.

- O importe das axudas non poderá superar en ningún caso a indemnización fixada na sentenza e calcúlase mediante a aplicación duns criterios en función do tipo de axuda. No caso das vítimas de violencia de xénero, o importe das axudas así calculado incrementarase nun vinte e cinco por cento. Nos casos de morte, a axuda incrementarase nun vinte e cinco por cento para beneficiarios fillos menores de idade ou maiores incapacitados.
- Poden concederse axudas provisionais con anterioridade a que recaía resolución xudicial firme que poña fin ao proceso penal, sempre que quede acreditada a precaria situación económica en que tivese quedado a vítima ou os seus beneficiarios. Cando a vítima do delito teña a consideración de vítima de violencia de xénero, poderán concederse as axudas provisionais independentemente da situación económica da vítima ou dos seus beneficiarios

TELÉFONOS DE INFORMACIÓN

Ámbito estatal	016 Persoas con discapacidade auditiva: 900 116 016
Andalucía	900 200 999
Aragón	900 504 405
Canarias	112
Cantabria	942 214 141
Castela-A Mancha	900 100 114
Castela e León	012
Cataluña	900 900 120
Extremadura	
Galicia	900 400 273
Illas Baleares	971 178 989
A Rioxa	900 711 010
Madrid	012
Navarra	
País Vasco	900 840 111
Principado de Asturias	985 962 010
Rexión de Murcia	112
Comunidade Valenciana	900 580 888
Ceuta	900 700 099
Melilla	

Máis información: nos Organismos de Igualdade das Comunidades Autónomas, nos centros de Atención á Muller autonómicos e locais, nas Oficinas de Asistencia ás Víctimas, nos Servizos de Orientación Xurídica dos Colexios de Avogados e nas diferentes organizacións de mulleres e de estranxeiros.

Páxina web da Delegación do Goberno para a Violencia de Xénero: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/instituciones/home.htm>